

L'any Sagarra

"Si alguna cosa m'interessa de l'any Sagarra, al marge dels actes institucionals, acadèmics o de caire popular que s'hagin programat, no és pas que es converteixi en una etapa més de la interminable reivindicació de l'escriptor Josep Maria de Sagarra, sinó que sigui l'inici de la normalització de l'escriptor Josep Maria de Sagarra."

El proper 5 de març, el meu pare hauria fet 100 anys. Així doncs, aquest 1994 celebrarem l'any Sagarra (Josep Maria de Sagarra de Castellarnau, Barcelona, 1894-1961), de la mateixa manera que l'any passat vàrem celebrar l'any Foix i l'any Riba.

Des que va començar l'any, fins i tot abans, rebo nombroses trucades de gent que em demanen una conferència, un article o una entrevista sobre la figura o l'obra del meu pare. A aquells que em demanen conferències i articles els dic que no –perquè em passaria tot l'any fent conferències i escrivint articles sobre el meu pare–, però a les entrevistes no acostumo pas a negar-m'hi. Solen ser gratificants, molt instructives, sobretot per mi. No fa gaires dies van venir a veure'm unes noies que estudiaven magisteri a Girona. Portaven un qüestionari força interessant. Entre les preguntes n'hi havia una que deia així: "Per què no es llegeix, no es parla de Sagarra a les escoles?" Els vaig respondre que ho ignorava, que en tot cas a quí ho havien de preguntar era als seus mestres o als mestres dels seus mestres. Els vaig dir que a la meua escola tampoc me n'havien parlat, ni tan sols de Verdaguer o Guimerà –és clar que eren altres temps– ni de tants altres autors catalans i castellans que vaig descobrir gràcies als meus pares o als meus companys i amics. Els vaig dir que, efectivament, havia conegut gent que havia après a llegir en català en un llibre del meu pare –*Els ocells amics*, editat per l'Associació Protectora de l'Ensenyança Catalana l'any 1992–, i moltíssimes persones que sabien un poema o altre del meu pare après dels seus pares o bé fent comèdia en un grup d'aficionats; i fins i tot coneixia gent que recitaven de memòria alguns versos del meu pare sense saber que eren d'ell: "Perquè avui és Santa Llúcia /dia de l'any gloriós..", o aquella cançó que comença així: "Amb la clenxa ben partida, /i un clavell vermell al trau...".

Quan l'entrevista toca temes més personals, com la relació amb el meu pare, procuro interpretar el personatge del bon fill i els parlo de com el meu pare m'explicava la història de Catalunya, em llegia Verdaguer, em portava a veure les oques del claustre de la catedral i m'atipava d'encasades que els diumenges anàvem a comprar plegats al Forn de Sant Jaume. El que no els hi dic és que el meu pare em portava 45 anys i que podia haver estat perfectament el meu avi. Que quan vaig fer 9 anys em va dur a París –on jo havia nascut

durant la guerra civil– i em va fer descobrir un món meravellós per poc després tornar-me a la "gran encisera", a la Barcelona de la post-guerra, i ficar-me en un col·legi dels *padres jesuïtes*. Que quan va morir el meu pare jo tenia 22 anys i que no havíem tingut mai una conversa d'home a home. L'hauríem pogut tenir –i força interessant– si l'any 59 li hagués dit, com era la meua intenció, que me n'anava a fer el servei militar a França i, en conseqüència, esdevenia –podia escollir– ciutadà francès. Però la guerra d'Algèria va fer impossible aquella conversa.

Un cop mort el meu pare, i durant els 27 anys que vaig conviure –fill únic– amb la meua mare, una dona extraordinària amb la qual m'unia una forta relació d'amor-odi, vaig representar el paper del fill modèlic, aferrissat defensor de l'obra del meu pare. De fet em vaig convertir en el portaveu de la meua mare, la qual, des que es va casar amb el meu pare –l'any 1936, a París– va haver de suportar tota mena de putades, fruit de la gelosia que despertaven la personalitat i els èxits del seu marit, putades que li arribaven de la mateixa família del meu pare o bé de certes animetes del món literari, cultural i polític català.

Vaig representar el meu paper d'una manera brillant: em vaig barallar amb una pila de gent, entre els quals vells amics del meu pare que la meua mare considerava poc ortodoxos o simplement traïdors. Fins i tot un diari va escriure que patia d'un complex d'Edip invertit.

Avui, en encetar l'any Sagarra, haig de confessar que em sento satisfet d'haver-me pogut alliberar d'aquell personatge. Familiaritzat com estic amb el món literari i cultural francès, comprendran que les batalletes entre els respectius partidaris de Riba, Sagarra o Pla em semblen poqueta cosa al costat de les que en el seu moment es varen entaular entre personatges com Gide, Claudel, Sartre, Camus, Céline, Mauriac o Montherlant i els seus respectius partidaris, per citar alguns dels peixos grossos de la literatura francesa d'aquest segle. El que m'interessa d'aquests mersos, d'aquests llobarros i d'aquestes escòrpores del país veí no són pas els violents combats cos a cos –encara que haig de reconèixer que acaben divertint-me– sinó el poder tenir-los l'un al costat de l'altre a la meua llibreria en l'excel·lent edició de la Bibliothèque de la Pléiade.

De fet, si alguna cosa m'interessa de l'any

Fotograma del film de Domènec Pruna 'El café de la Marina', rodada el 1933 al Port de la Selva, amb Ramon Tor i Gilberta Raugué en els papers principals. El teatre de Josep M. de Sagarra és la part més coneguda de la seva obra literària.

Sagarra, al marge dels actes institucionals, acadèmics o de caire popular que s'hagin programat, no és pas que es converteixi en una etapa més de la interminable *reivindicació* —que és el mot que va emprar el president Pujol quan la comissió del centenari l'anàrem a visitar— de l'escriptor Josep Maria de Sagarra, sinó que sigui l'inici de la *normalització* de l'escriptor Josep Maria de Sagarra. Dit d'una altra manera, que l'any Sagarra sigui l'any en què es comenci a publicar l'obra completa del meu pare en una edició ben feta, amb un mínim d'aparat crític, a un preu raonable i que es pugui trobar a totes les biblioteques i llibreries del país.

Doncs bé, aquesta edició es pot dir que ja està en marxa, si bé encara no hem firmat el contracte definitiu. S'editarà al País Valencià, a l'Editorial Tres i Quatre, que és la mateixa que publica les obres completes del pare Batllori, la qual cosa l'honora i, per la part que em toca, m'honora. Responsable de l'edició el meu bon amic el professor Narcís Garolera, l'excel·lent editor de Verdaguer. Potser algú es preguntarà com és que l'edició de les obres

completes del poeta i dramaturg més popular de Catalunya després de Verdaguer i Guimerà no es fa al Principat. Molt senzill: perquè les dues editorials barcelonines a les quals se'ls hi va proposar de fer l'edició —Enciclopèdia Catalana i Edicions 62— varen dir que no. La primera va començar dient que sí; es va fer un projecte d'edició, i quan ja anàvem a firmar el contracte es van fer enrere i encara és l'hora que hagin de donar una explicació d'aquella sobtada decisió. Quant a Edicions 62, el senyor Castellet em va dir que, després de consultar-ho a molta gent, tothom li havia aconsellat que no les edités. Com deia la meua mare: "Si el teu pare hagués nascut a França, ja faria anys que seria a La Pléiade."

Joan de Sagarra